

Sermo in patres defunctos

Λόγος εἰς πατέρας τελειωθέντας

Τὴν καρδίαν μου ἀλγῶ· συμπαθεῖτε, ἀδελφοί, δοῦλοι εὐλογημένοι. Δεῦτε, ἀκούσατε· ὀδυνᾶται μου ἡ ψυχὴ· ἀλγοῦσί μου οἱ νεφροί. Ποῦ εἰσι τὰ δάκρυα καὶ ποῦ ἡ κατάνυξις, ἵνα λούσω σῶμά μου δάκρυσιν καὶ στεναγμοῖς; Τίς ἂν με μετέθηκεν ἐν τόπῳ ἀοικήτῳ, ὅπου οὐκ ἔστι θόρυβος ἐκκόπτων τὰ δάκρυα, οὔτε πάλιν σύγχυσις ἐμποδίζουσα κλαυθμόν; Καὶ ὑψώσας τὴν φωνὴν ἔκλαυσα πρὸς τὸν Θεὸν μετὰ πικρῶν δακρύων, καὶ εἶπον ἐν στεναγμοῖς· Ἰασαί με, Κύριε, ἵνα ἰαθῆσωμαι, διότι ὑπερβολῆ ἀλγεῖ μου ἡ καρδία, καὶ οἱ στεναγμοὶ αὐτῆς οὐκ ἔωσί με ῥοπήν ἄνεσιν ἀναλαβεῖν. Θεωρῶ γάρ, Δέσποτα, ὅτι τοὺς ἀγίους σου, ὡσπερ χρυσὸν ἐκλεκτόν, οὕτως παρα 10 λαμβάνεις ἐκ τοῦ ματαίου κόσμου εἰς ἀνάπαυσιν ζωῆς. Καθάπερ ὁ συνετὸς γεωργὸς ἐν φρονήσει, ὅταν ἴδῃ τοὺς καρποὺς ὠριμάσαντας καλῶς, τρυγᾷ αὐτοὺς ἐν τάχει, ἵνα μὴ ἀδικηθῇ ὑπὸ τινῶν τραυμάτων ἐναντιούντων αὐτοῖς, οὕτως καὶ αὐτός, Σωτὴρ, συλλέγεις τοὺς ἐκλεκτοὺς τοὺς κάμνοντας ὀσίως. Καὶ ἡμεῖς οἱ ῥάθυμοι χαῦνοι τῇ προαιρέσει ἀπεμείναμεν οὕτως ἐν σκληρότητι ἡμῶν, καὶ καρπὸς ἡμῶν ἀεὶ ἄωρος ἀπέμεινε τῷ μὴ ἔχειν πρόθεσιν, ἵνα καλῶς ὠριμάσῃ ἐν ἔργοις τοῖς ἀγαθοῖς καὶ τρυγηθῇ ὀσίως εἰς ἀποθήκην ζωῆς· οὐκ ἔχει γὰρ δάκρυα ὁ ἡμέτερος καρπός, ἵνα αὐτὸν ὠριμάσῃ· οὔτε μὴν κατάνυξιν, ἵνα εὐθαλῆς γένηται ἐκ πνοῆς τῶν δακρύων· οὔτε μὴν ταπεινώσιν, ἵνα ἐπισκιάσῃ ὑπεράνωθεν αὐτοῦ εἰς τὸν πολὺν καύσωνα· οὔτε ἀκτημοσύνην, ὅπως ἂν μὴ βαρηθῇ ἀπὸ τῶν ἐναντίων· οὔτε ἀγάπην Θεοῦ, τὴν ρίζαν τὴν κραταιάν, τὴν βαστάζουσαν καρπὸν· οὔτε ἀμεριμνίαν τῶν γηϊνῶν πραγμάτων· οὔτε μὴν ἀγρυπνίαν· οὔτε νοῦν ἐγρήγορον, νήφοντα ἐν προσευχῇ. Ἄντι τούτων τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀρετῶν ἔχει τὰ ἐναντία· ὀργὴν δεινὴν καὶ θυμὸν κολαφίζοντα καρπὸν, ὅπως μὴ χρησιμεύσῃ. Ἡ πολυκτημοσύνη βαροῦσα αὐτὸν κάτω, ἀκηδία μεγάλη, αὐτὰι πᾶσαι συμφοραί, 11 πῶς ἔωσι τὸν καρπὸν ὠριμάσαι ὀσίως, ἵνα καὶ χρησιμεύσῃ τῷ ἰδίῳ δεσπότη, οὐρανίῳ γεωργῷ; Οἴμοι, οἴμοι, ὦ ψυχὴ, λάλησον καὶ δάκρυσον στερηθεῖσα ἐν τάχει ἐκ πατέρων τελείων καὶ ἀσκητῶν ὀσίων. Ποῦ εἰσιν οἱ πατέρες; Ποῦ εἰσιν οἱ ἅγιοι; Ποῦ εἰσιν οἱ γρήγοροι; Ποῦ εἰσιν οἱ νηφάλιοι; Ποῦ εἰσιν οἱ ταπεινοί; Καὶ ποῦ εἰσιν οἱ πραεῖς; Ποῦ εἰσιν οἱ ἡσυχιοὶ; Ποῦ εἰσιν οἱ ἐγκρατεῖς; Ποῦ εἰσιν οἱ εὐλαβεῖς; Καὶ ποῦ οἱ ἀκτήμονες; Ποῦ οἱ κατανοητικοί, εὐάρεστοι τῷ Θεῷ; Οἵτινες ἐστήκεισαν ἐν προσευχῇ καθαρᾷ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὡς ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ, βρέχοντες σχεδὸν τὴν γῆν <διὰ> τῶν γλυκέων δακρύων [καὶ] τῆς κατανύξεως; Ποῦ εἰσι φιλόθεοι μεστοὶ ἀγάπης Θεοῦ, μὴ κτησάμενοι ὅλως τι φθαρτὸν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ σταυρὸν ἑαυτῶν αἴροντες διηνεκῶς, Σωτῆρα ἠκολούθουν, βαδίζοντες ἀσφαλῶς ἐν τῇ ὁδῷ τῆς στενῆς, προσέχοντες ἀκριβῶς μὴ ἐκπεσεῖν εἰς κρημνοὺς, ἐν ἐρήμῳ ἀβάτῳ, ἀνύδρῳ καὶ σκοτεινῷ, ἀλλ' ἐν τῇ εὐθείᾳ ὁδῷ τῆς ἀληθείας τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, πλήρεις ἀεὶ φω 12 τισμοῦ προσταγμάτων τοῦ Χριστοῦ, ὀδεύοντες ἐν καλῇ πολιτείᾳ καὶ θερμῶς δουλεύοντες τῷ Θεῷ, θλιβέντες ἐκουσίως ἐν βίῳ τῷ ματαίῳ; Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἀγαπῶν αὐτοὺς λίαν, ἐπεσύναξεν αὐτοὺς εἰς λιμένα τῆς ζωῆς καὶ χαρὰν αἰώνιον, ἵν' ἐκεῖ ἀγάλλωνται καὶ ἐκεῖ τρυφήσωσιν ἐν παραδείσῳ τρυφῆς καὶ παστῶ οὐρανίῳ, Νυμφίῳ ἀθανάτῳ, ἐν χαρᾷ τῇ μεγίστῃ. Ἀπεδήμησαν ἔνθεν πρὸς Θεὸν τὸν ἅγιον, ἔχοντες τὰς λαμπάδας μεθ' ἑαυτῶν ἐτοίμους. Οὐκ ἔστι νῦν ἐν ἡμῖν ἐκείνων ἡ ἀρετὴ, οὐδ' ἔστιν ἐν ἡμῖν ἐκείνων ἡ ἀσκησις. Οὐκ ἔστι νῦν ἐν ἡμῖν ἐκείνων ἡ ἐγκράτεια, οὐκ ἔστι νῦν ἐν ἡμῖν ἐκείνων ἡ εὐλάβεια, οὐκ ἔστι νῦν ἐν ἡμῖν ἐκείνων ἡ πραΰτης, οὐκ ἔστι νῦν ἐν ἡμῖν ἐκείνων ἡ ἀκτημοσύνη. Οὐκ ἔστι νῦν ἐν ἡμῖν ἐκείνων ἡ

ἀγρυπνία, οὐδ' ἔστιν ἐν ἡμῖν ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν. Οὐκ ἔστι νῦν ἐν ἡμῖν εὐσπλαγχνία τοῦ Χριστοῦ, οὔτε ἔστιν ἐν ἡμῖν συμπάθεια τῶν μελῶν. Ἀλλὰ πάντες ἡμεθα ἄγριοι, ἀνήμεροι καὶ μὴ ἀνεχόμενοι ἀλλήλων τὸ παντελῶς. Βέλη πεπυρωμένα εἰσὶν αἱ γλῶσσαι ἡμῶν κατ' ἀλλήλων καθ' ὥραν. Πάντες 13 τιμὴν ζητοῦμεν· πάντες φιλοδοξοῦμεν· πάντες φιλοκτήμονες· πάντες ἡμεθα χαῦνοι· πάντες ἐσμὲν ὑπνώδεις· πάντες ἐσμὲν σκολιοί. Εἰς φλυαρίαν εὐτόνοι, εἰς τὰς εὐχὰς ὀκνηροί. Πλάζεσθαι αὐθαίρετοι, ἡσυχάσαι ἀσθενεῖς. Εἰς τρυφήν εὐπρόθυμοι, εἰς ἐγκράτειαν στυγνοί· εἰς τὴν ἀγάπην ψυχροί, καὶ εἰς τὸν θυμὸν θερμοί· εἰς ἀγαθὰ ὀκνηροί, καὶ εἰς κακὰ σπουδαῖοι. Τίς ἄρα μὴ θρηνήσει, καὶ τίς ἄρα μὴ κλαύσει τὴν διάθεσιν ἡμῶν τὴν πλήρη χαινοσύνη; Ἐκεῖνοι οἱ πατέρες γενόμενοι πρὸ ἡμῶν χρήσιμοι τῷ Κυρίῳ, σώσαντες καὶ ἑαυτούς, οὐκ ἦσαν οὕτως χαῦνοι. Οὐδὲ δύο λογισμοὺς εἶχον οἱ τέλειοι, ἀλλὰ ἓνα λογισμόν, τὸ πῶς μόνον σωθῶσιν· ἔσοπτρον καλὸν ἦσαν ἅπασιν τοῖς θεαταῖς. Εἰς αὐτῶν ἡδύνατο τὸν Θεὸν παρακαλεῖν ὑπὲρ πολλῶν ἀνθρώπων· δύο πάλιν ἐξ αὐτῶν ἴσχυον παρίστασθαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐν προσευχαῖς ἀγίαις, δυσωπῆσαι ὁσίως τὸν φιλόθεον Θεὸν καὶ ὑπὲρ χιλιάδων. Οἴμοι οἴμοι, ὦ ψυχὴ, ἐν ποίῳ καιρῷ ἐσμεν; Οἴμοι, ἀγαπητοί μου, εἰς 14 ποίαν ἰλὺν κακῶν νῦν ἐφθάσαμεν ἡμεῖς; Ἀγνοοῦμεν θέλοντες. Ἐπειδὴ γὰρ οὐ νήφει ὁ τῆς ψυχῆς ὀφθαλμὸς ἐκ πολλῆς τυφλώσεως καὶ τῶν μετεωρισμῶν, χάριν τούτου οὐκ ἐσμὲν δυνατοὶ κατανοεῖν εἰς προκειμένην θλίψιν. Ὅσοι καὶ δίκαιοι ἰδοὺ νῦν ἐκλέγονται καὶ ἐπισυνάγονται εἰς λιμένα τῆς ζωῆς, ἵνα μὴ θεωρῶσι τὴν θλίψιν καὶ σκάνδαλα ἐπερχόμενα ἡμῖν δι' ἡμῶν ἀμαρτίας. Ἐκεῖνοι ἐκλέγονται, καὶ ἡμεῖς νυστάζομεν· ἐκεῖνοι ἀρπάζονται, καὶ ἡμεῖς συρόμεθα εἰς κόσμον τὸν μάταιον· ἐκεῖνοι συνάγονται, καὶ ἡμεῖς καθεύδομεν· ἐκεῖνοι ὑπάγουσι πρὸς Θεὸν παρρησία, καὶ ἡμεῖς μετεωριζόμεθα ἐπὶ τῆς γῆς. Κυρίου παρουσία ἐπὶ θύραις ἔστηκε καὶ ἡμεῖς διστάζομεν· σάλπιγξ ἢ οὐράνιος ἐτοίμη ἐστὶ βοᾶν ἐν προστάγματι Θεοῦ, καὶ σαλεῦσαι σύμπαντα διὰ τῆς φρικτῆς φωνῆς, ἵν' ἐγείρη τοὺς νεκρούς, ἵν' ἕκαστος ἀπολάβῃ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ· δυνάμεις τῶν οὐρανῶν ἔτοιμαί ἐστήκασι ἐν τοῖς τάγμασιν αὐτῶν προσελθεῖν μετὰ φόβου ἔμπροσθεν τοῦ Νυμφίου ἐρχομένου ἐν δόξῃ ἐν νεφέλαις οὐρανῶν κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, καὶ ἡμεῖς ἀπιστοῦμεν. 15 Τί ἄρα ἂν γένηται ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ ἐφ' ἡμῶν, ἀδελφοί; Πῶς ἔχουμεν ἐκεῖσε Θεῷ ἀπολογήσασθαι διὰ τὴν ἀμέλειαν τῆς ἡμῶν σωτηρίας; Ἄν μὴ νῦν σπουδάσωμεν καὶ κλαύσωμεν ἀναιδῶς, μετανοοῦντες καλῶς ἐν ταπεινώσει ψυχῆς καὶ πραότητι πολλῇ, πῶς μέλλομεν ἕκαστος θρηνῆσαι ἐν τῇ θλίψει; Καὶ μεταμελούμενος εἴπη ἕκαστος ἡμῶν μετὰ πικρῶν δακρύων· οἴμοι τῷ ἀμαρτωλῷ, τί ἄφνω ἐγένετο; Πῶς παρήλθεν ὁ βίος τῆς ἐμῆς χαινοσύνης; Ἦγνόησα παντελῶς πῶς ἐκλάπη ὁ χρόνος ἐμοῦ τοῦ μετεώρου. Ποῦ εἰσὶν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι αἱ ἡσυχοί, ἃς ἐγὼ ἐτέλεσα ἐν τοῖς μετεωρισμοῖς, ἵνα μετανοήσω μετὰ σάκκου καὶ σποδοῦ; Καὶ οὐδὲν ὠφελήσῃ ἐκ τῶν πολλῶν ῥημάτων. Ὅταν πάλιν ἴδωμεν τοὺς ἀγίους ἐν δόξῃ ἵπταμένους ἐν φωτὶ ἐν νεφέλαις ἀέρων εἰς ἀπάντησιν Χριστοῦ τοῦ βασιλέως τῆς δόξης, ἑαυτούς δὲ βλέποντες ἐν τῇ μεγάλῃ θλίψει, τίς ἄρα ὑπενέγκῃ τὴν αἰσχύνῃ ἐκείνην καὶ δεινὸν ὄνειδισμόν; Νήψωμεν, ὦ ἀδελφοί, νήψωμεν, ἀγαπητοί, νήψωμεν, φιλόθεοι, τέκνα ἡγαπημένα παρὰ τοῦ Θεοῦ πατρός, ἔλθωμεν εἰς 16 ἑαυτούς, καὶ ἐπισυνάξωμεν ὀλίγον τοὺς λογισμοὺς ἐκ τοῦ ματαίου βίου· προσπέσωμεν τῷ Θεῷ μετὰ πολλῶν δακρύων· παρακαλέσωμεν αὐτὸν ἀναιδῶς μετὰ σπουδῆς, ἵνα ἡμᾶς ῥύσῃται τοῦ πυρὸς τοῦ ἀσβέστου καὶ πικρᾶς κολάσεως. Μὴ αὐτοῦ χωρισθῶμεν τοῦ γλυκέος Δεσπότη, ἀγαπήσαντος ἡμᾶς καὶ δόντος ὑπὲρ ἡμῶν ἑαυτὸν εἰς τὸν σταυρόν. Πάντων ὑμῶν δέομαι καὶ πάντας ἱκετεύω ἐγὼ ὁ ἀνάξιος ἅμα καὶ ἀμαρτωλός, καὶ ἐπ' ἐμοὶ τῷ χαινώ ἐκχέατε δάκρυα ἐν τῇ προσευχῇ ὑμῶν καὶ δεήσει καθαρά, ἵνα κἀγὼ κατανυγῶ καὶ δακρῦσω σὺν ὑμῖν, καὶ φωτισθῇ ὀλίγον ἢ τυφλὴ μου καρδιά, καὶ

ζητήσω τὸν Θεόν, σωτῆρα τὸν ἅγιον, ὅπως μοι δωρήσεται προθυμίαν τελείαν μετὰ σπουδῆς μετανοεῖν, ἕως οὗ καιρὸς ἐστὶ δεχθῆναι τὰ δάκρυα, καὶ σὺν ὑμῖν, ἀδελφοί, σωθήσομαι καὶ ἐγὼ ὁ ἀνάξιος τῆς ζωῆς. Δέομαι, ἀγαπητοί, δέξασθε παράκλησιν τοῦ ἁμαρτωλοῦ Ἐφραΐμ, ἀδελφοῦ ὑμῶν χαύνου. Καὶ σπουδάσωμεν πάντες τὸν Θεὸν τὸν ἅγιον ἵλεων ποιήσασθαι ἕως ἔχομεν καιρόν. Ἴδου γὰρ ἐπὶ θύραις ἔστηκεν ὁ Κύριος ποιῆσαι συντέλειαν αἰῶνος τοῦ ματαίου.